

ساماندهی و معماری منظر مجموعه طبیعی - تاریخی گنجنامه همدان
لیلا سطنی / کارشناس ارشد معماری و کارشناس ارشد معماری منظر

چکیده

عناصر طبیعی شهرها بعنوان ابزار مهمی برای هویت دادن به یک مکان یا حوزه شهری یا حتی کل شهر عمل می کنند. این عناصر که در ذهن ساکنین شهر تصویری شفاف و واضح یافته اند، بتدریج در جریان شکل گیری شهر در طول تاریخ بوجود می آیند و دارای قدرتی هستند که در پیوند با خاطره های مردم از محیط سکونت قرار می گیرند. این عناصر ساختاری بر فعالیت و سیمای منطقه تاثیر دارند و قادرند روابط جمعی میان شهروندان را شکل دهند و پایدار در خاطره ها باقی بمانند

اعتبار مکان های مختلف شهر تابعی از پیشینه آن مکان ها و به عبارت دیگر سابقه تاریخی آنهاست. وجود آثار تاریخی به همراه کیفیت و عملکرد آنها از جهات متعددی در چگونگی برخورد در طراحی و معماری منظر تاثیر گذار است. این آثار در تعریف هویت منطقه و شهر تاثیر گذار هستند. دخالت در محیط های طبیعی بویژه در محدوده هایی که دارای ارزش طبیعی، تاریخی، توریستی هستند از اهمیت بالایی برخوردار است. بستر طبیعی همواره شکل دهنده کانونهای تمدنی با ارزش های والای فرهنگی است. در صورت برهم زدن روابط شکل گرفته بین منظر طبیعی و منظر فرهنگی هر سرزمین، ارزشهای نهفته در هرسو دچار مخاطره می گردند. به عبارتی مناظر باستانی حاصل سازگاری سیمای فرهنگی و طبیعی در طول زمان هستند.

بر مبنای چنین رویکردی، این پایان نامه به ساماندهی و معماری منظر سایت طبیعی - تاریخی گنجنامه همدان با پشتوانه فرهنگی غنی پرداخته است.

مجموعه تاریخی - طبیعی - فرهنگی فوق که در مقیاسی فرامنطقه ای و حتی فراشهری عمل نموده و به عنوان عامل هویتی شهر همدان ایفای نقش می نماید، بواسطه عناصری چون آبشار گنجنامه، سنگ نبشته هایی از دوران هخامنشیان و طبیعت کوهستانی سایت، بعنوان منظر باستانی و دروازه ورود به طبیعت بکر کوهستان مطرح است.

این مطالعات از سه مرحله مطالعاتی تشکیل شده است. مطالعات محیطی در چهار عنوان اصلی با هدف شناسایی زمینه های طبیعی و تاریخی و محیطی بستر، فرصتی را مهیا نموده تا با توجه به الزامات طبیعی، محیطی و تاریخی همدان، ابعاد کلی عرصه های مطالعاتی و مداخله در سایت تبیین گردد. مطالعات پایه با هدف تبیین مبانی نظری طرح، و آنچه که روح کلی پروژه را سازمان داده است، به رابطه انسان و محیط از دیدگاه منظر می پردازد. در این راستا، مفهوم منظر معرفی و پیوند منظر با فرهنگ، تاریخ، طبیعت و ... تشریح شده است، و با توجه به موضوع پروژه، ضمن بررسی قوانین، عهدنامه ها، منشورها و ... مناظر باستانی مورد مطالعه واقع شده اند، و تجارب نحوه مداخله در سایت های طبیعی و تاریخی مورد بررسی قرار گرفته است. بدین طریق، جهت گیری کلی پروژه و روح حاکم بر آن سازمان یافته و تبیین شده است.

مطالعات فصل سوم به شناسایی وضع موجود مجموعه از دیدگاه منظر و بررسی امکانات، مسائل و مشکلات، ضوابط و مقررات و طرح های فرادست سایت طبیعی - تاریخی گنجنامه پرداخته که منجر به تعیین اهداف کلی و عملیاتی مداخله در مجموعه گردیده است. در پایان بر پایه اصول، مبانی و سیاست های تدوین

شده در راستای اهداف پروژه و با استفاده از ارزش های منظرین و کالبدی موجود و مشهود در مجموعه از یکسو و سیاست های تعیین شده برای احیاء پیشینه فرهنگی و ارزشهای هویتی مجموعه، ضمن حفظ کاراکتر تفرجگاهی - گردشگری مطلوب آن از سوی دیگر ، طرح پیشنهادی ساماندهی و معماری منظر مجموعه طبیعی - تاریخی گنجانده همان طراحی گردید .